॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

Grade - A
(NAAC Re-Accredited)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
F. Y. B. A.
MIL (Compulsory Course)

मराठी

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
F. Y. B. A.
MIL (Compulsory Course)

मराठी

MIL 1 – कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये

सत्र पहिले
MIL 1 A – कविता आणि मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये

सत्र दुसरे
MIL 1 A – कविता आणि श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद कौशल्ये

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
MIL (Compulsory Course)

मराठी

Semester	MIL Course (Compulsory)	Title of the paper	Credits (Per Semester 03)	Lectures (Each lecture of 60 mins.)
I	MIL 1A कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये	कविता आणि मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये	03	45
II	MIL 1B कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये	कविता आणि श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद कौशल्ये	03	45

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
F. Y. B. A.
MIL (Compulsory Course)

मराठी

MIL 1 – कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये

- **अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये व महत्त्व -**

1. **सदर अभ्यासक्रम कविता या वाङ्मयप्रकाराची ओळख करून देण्याबरोबरच माध्यमांसाठी आवश्यक लेखन कौशल्यांचाही परिचय करून देणारा आहे.**
2. **दोन्ही सत्रांतील अभ्यासक्रमातून बहिणाबाई चौधरी यांच्या निवडक कविता अभ्यासणे अपेक्षित आहे.**
3. **बहिणाबाई चौधरी यांच्या कवितांमधून शेती, शेतकरी, निसर्ग, मानवी जीवन व मन यांविषयी व्यक्त झालेले चिंतन विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहचावे हा यामागील हेतू आहे.**
4. **माध्यमांसाठी लेखन कौशल्यांचा विचार करताना मुद्रित माध्यमांवर येथे लक्ष केंद्रित केलेले आहे.**
5. **वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विद्यार्थ्यांना परिचय व्हावा, या माध्यमासाठी आवश्यक लेखनाच्या विविध प्रकारांचे स्वरूप व तंत्र यांचा परिचय करून देणारा सदर अभ्यासक्रम आहे.**
6. **नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणारा, तसेच या माध्यमासाठी आवश्यक लेखनाच्या व संवादाच्या विविध प्रकारांचे स्वरूप व तंत्र यांचा परिचय करून देणारा सदर अभ्यासक्रम आहे.**

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
F. Y. B. A.
MIL (Compulsory Course)

मराठी

MIL 1 – कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये

सत्र पहिले
MIL 1 A – कविता आणि मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये

- **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे –**
  1. बहिणाबाई चौधरी यांच्या निवडक कवितांच्या आशयाची व अभिव्यक्तीची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
  2. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे. त्याचा उगम व विकास यांविषयी आणि सर्वसाधारण स्वरूपाविषयी जाणून घेणे.
  3. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता समजावून घेणे.
  4. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमासाठी करावयाच्या बातमी लेखनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.
  5. वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमासाठी करावयाच्या विविध वृत्तलेख लेखनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.
  6. वृत्तपत्र या मुद्रितमाध्यमासाठी करावयाच्या स्तंभ वा सदर लेखनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.

घटक विश्लेषण –

एकूण तीन (03) श्रेयांक

क्रम	घटक	श्रेयांक	तासिका (घड्याळी)
	कविता		
1.	'बहिणाईची गाणी' (सुचित्रा प्रकाशन, मुंबई. अठरावी आवृत्ती : 2016) या पुस्तकातील बहिणाबाई चौधरी यांच्या पुढील निवडक कविता - • 'संसार' • 'माझ्या जीवा' • 'लपे करमाची रेखा' • 'हिरीताचं देनं घेनं' • 'मोट हाकलतो एक'	**01**	**15**
	मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये		
2.	अ) मुद्रित माध्यमे : स्वरूप व परिचय • वृत्तपत्र या मुद्रित माध्यमाचा विशेष परिचय (वृत्तपत्रांचा उगम व विकास यांचा संक्षिप्त आढावा) • वृत्तपत्राच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (वृत्तपत्राचे रोजचे स्वरूप व ऑनलाइन दैनिकांचा परिचय) • वृत्तपत्रांचे कार्य, त्यांची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये	**01**	**15**
3.	अ) वृत्तपत्रासाठी लेखन कौशल्ये • बातमी लेखन : स्वरूप व तंत्र (बातमीचे स्वरूप, बातमीची रचना, बातमीची भाषा आणि बातमी लेखनाचे तंत्र) • विविध विषयांवरील वृत्तलेख लेखन : स्वरूप व तंत्र (स्वरूप, रचना आणि तंत्र) • स्तंभ वा सदर लेखन : स्वरूप व तंत्र (स्वरूप, रचना व तंत्र)	**01**	**15**
	एकूण श्रेयांक व तासिका	**03**	**45**

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Choice Based Credit System
शैक्षणिक वर्ष 2018-2019 पासून लागू

मानवविज्ञान विद्याशाखा अंतर्गत
प्रथम वर्ष कला
F. Y. B. A.
MIL (Compulsory Course)

मराठी

MIL 1 – कविता आणि माध्यमांसाठी भाषिक कौशल्ये

सत्र दुसरे
MIL 1 B – कविता आणि श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद कौशल्ये

- **अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे –**
  1. बहिणाबाई चौधरी यांच्या निवडक कवितांच्या आशयाची व अभिव्यक्तीची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे.
  2. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय करून घेणे. त्याचा उगम व विकास यांविषयी आणि सर्वसाधारण स्वरूपाविषयी जाणून घेणे.
  3. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचे कार्य आणि त्याची उपयुक्तता समजावून घेणे.
  4. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमातून करावयाच्या भाषणाच्या लेखनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.
  5. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमासाठी करावयाच्या श्रुतिका लेखनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.
  6. आकाशवाणी आणि खाजगी नभोवाणी वाहिन्या या श्राव्य माध्यमांसाठी करावयाच्या निवेदनाचे स्वरूप व तंत्र जाणून घेणे.

घटक विश्लेषण –

एकूण तीन (03) श्रेयांक

क्रम	घटक	श्रेयांक	तासिका (घड्याळी)
	कविता		
1.	'बहिणाईची गाणी' (सुचित्रा प्रकाशन, मुंबई. अठरावी आवृत्ती : 2016) या पुस्तकातील बहिणाबाई चौधरी यांच्या पुढील निवडक कविता - • 'मन' • 'देव अजब गारोडी' • 'योगी आणि सासुरवाशीण' • 'माणूस' • 'खोप्यामधी खोपा'	**01**	**15**
	श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन व संवाद कौशल्ये		
2.	अ) श्राव्य माध्यमे : स्वरूप व परिचय • नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा विशेष परिचय (नभोवाणी उगम व विकास यांचा संक्षिप्त आढावा) • नभोवाणीच्या कामकाजाच्या सर्वसाधारण स्वरूपाची माहिती (आकाशवाणीचे रोजच्या कामाचे स्वरूप व खाजगी नभोवाणी वाहिन्यांचा (FM Radio) परिचय) • नभोवाणीचे कार्य, नभोवाणीची उपयुक्तता आणि ठळक वैशिष्ट्ये	**01**	**15**
3.	अ) नभोवाणीसाठी लेखन व संवाद कौशल्ये • भाषण लेखन : स्वरूप व तंत्र (भाषणाचे स्वरूप, भाषणाची रचना, भाषणाची भाषा आणि भाषण लेखनाचे तंत्र) • श्रुतिकालेखन : स्वरूप व तंत्र (स्वरूप, रचना आणि तंत्र) • आकाशवाणी व खाजगी नभोवाणी वाहिन्यांसाठी निवेदन कौशल्य : स्वरूप व तंत्र	**01**	**15**
	एकूण श्रेयांक व तासिका	**03**	**45**

संदर्भसाहित्य –

1. बहिणाबाईची गाणी – ऋता पित्रे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई.
2. भारतीय साहित्याचे निर्माते - बहिणाबाई चौधरी – प्रकाश सपकाळे, साहित्य अकादेमी, नवी दिल्ली.
3. बहिणाईची गाणी : एक अभ्यास – प्रमिला भिरुड, व्यंकटेश, जळगाव.
4. निसर्गकन्या बहिणाबाई चौधरी - स. ग. यादव
5. बहिणाबाई – इंद्रजित भालेराव
6. बहिणाबाईंची कविता : एक चिंतन -स्नेहलता चौधरी
7. निसर्गकन्या बहिणाबाई चौधरी यांची कविता -रेखा जगनाळे
8. 'आकांक्षा' – बहिणाबाई चौधरी विशेषांक, अरुणा सबाने, नागपूर.
9. प्रस्तावना – प्रभाकर बागले, खानदेशची काव्यधारा, संपा. एल्. जी. सोनवणे व अन्य, प्रशांत, जळगाव.
10. बहिणाबाईंची कविता आणि मराठी कविता (लेख) – द. ता. भोसले, कविता-रती, दिवाळी 2013, पृ. 67-80.
11. व्यावहारिक मराठी – ल. रा. नशिराबादकर, फडके, कोल्हापूर.
12. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये–अरुण खोरे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
13. माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्य – केशव तुपे, चिन्मय, औरंगाबाद.
14. मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास – रा. के. लेले, कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
15. वृत्तपत्र लेखन : तंत्र आणि मंत्र – सुधीर राशिंगकर, उत्कर्ष, पुणे.
16. पत्रकारांसाठी मराठी – बा. गं. गुर्जर, ल. ना. गोखले, कै. बाबासाहेब घोरपडे वृत्तपत्र प्रबाधिनी, पुणे.
17. चौफेर खंड 1 ते 5, माधव गडकरी, श्रीविद्या, पुणे.
18. माहिती युगाच्या उंबरठ्यावर (लेख) – अक्षर दिवाळी अंक 2000, संपा. निखिल वागळे, पृ. 68-108.
19. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन – मो. रा. वाळंबे, नितीन, पुणे.
20. व्यावहारिक मराठी – संपा. सयाजीराव मोकाशी, रंजना नेमाडे, शेतकरी साहित्य इर्जिक (परिषद), बारामती.
21. व्यावहारिक मराठी – स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन, पुणे.
22. व्यावहारिक मराठी – संपा. द. दि. पुंडे, कल्याण काळे, निराली, पुणे.
23. उपयोजित मराठी – संपा. र. ना. वरखेडे, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर.
24. उपयोजित मराठी – प्रकाश मेदककर, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.
25. व्यावहारिक मराठी – लीला गोविलकर, स्नेहवर्धन, पुणे.
26. व्यावहारिक मराठी – प्रकाश परब, मिथुन, मुंबई.

27. कार्यालयीन कौशल्ये – अक्षय घोरपडे, अथर्व, जळगाव.
28. उपयोजित मराठी भाग एक – प्रभाकर जोशी, वासुदेव वले, प्रशांत, जळगाव.
29. उपयोजित मराठी – प्रभाकर जोशी, किशोर पाटील, प्रशांत, जळगाव.
30. उपयोजित मराठी : लेखन व संवाद कौशल्यांचा परिचय – सत्यजित साळवे, दीपक पवार, अथर्व, जळगाव.
31. अनिवार्य मराठी – संपा. जॉन्सन बोजर्स, डायमंड, पुणे.
32. उपयोजित मराठी – संपा. केतकी मोडक व अन्य, पद्मगंधा, पुणे.
33. नभोवाणी कार्यक्रम : तंत्र आणि मंत्र – पुष्पा काणे, इंडिया बुक कंपनी, पुणे.
34. दृक्-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये – यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
35. नभोवाणी – भालचंद्र जोशी, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
36. भाषासंवाद – अनिल गवळी, नंदकुमार मोरे, सायन, पुणे.
37. संवादशास्त्र – श्रीपाद जोशी, विजय, नागपूर.
38. संवादाची मूलतत्त्वे – श्रीपाद भालचंद्र जोशी, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
39. व्यासपीठ – महादेव वाळुंज, अक्षरमानव, पुणे.
40. प्रभावी भाषणकला – रवींद्र देसाई, प्रफुल्लता, पुणे.

टीप –

1. प्रत्येक विद्यार्थ्याचे मूल्यमापन एकूण शंभर गुणांमध्ये होईल. त्यात साठ गुणांची विद्यापीठ परीक्षा होईल आणि चाळीस गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी असतील.
2. अंतर्गत मूल्यमापनाच्या चाळीस गुणांची विभागणी पुढीलप्रमाणे–
   - विद्यार्थ्यांची तासिकांना हजेरी– 10 गुण, विद्यार्थ्यांचे वर्तन– 10 गुण आणि एक चाचणी–20 गुण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

प्रश्न क्र. 1	प्रश्नांचे स्वरूप	गुण
अ)	योग्य पर्याय निवडा. (आठपैकी सहा)	06
ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (आठपैकी सहा)	06
प्रश्न क्र. 2	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चारपैकी तीन)	12
प्रश्न क्र. 3	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (पाचपैकी चार)	12
प्रश्न क्र. 4	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	12
प्रश्न क्र. 5	टीपा लिहा. (तीनपैकी दोन)	12
	एकूण गुण	60